

DEMOKRACIJA

Kjer ni pravičnosti, tudi ni svobode, in kjer ni svobode, ni pravičnosti.

SEUME

Leto XIV. - Štev. 5

Trst - Gorica, 1. marca 1960

Izhaja 1. in 15. v mesecu

ITALIJA NA USODNEM POLITIČNEM KRIŽIŠČU

Najtežja vladna kriza od obstoja republike dalje

Segnjevova vlada je prejšnji teden po 374 dneh svojega obstoja odstopila. V mnogih italijanskih krogih je ta novica presenetila. Upoštevali je treba razpoloženje preprostega človeka, ki se mu dozdeva, da Segnjevova vlada vendar ni tako slabo vozila, da bi je ne bilo mogoče izvesti iz čeri in pečin, ki so se ji stavile v napotje. Nepristranski opazovalec bi moral priznati, da je v enem letu svojega obstoja, Segnjevova vlada okrepila gospodarski položaj Italije z izjemo našega področja. Industrijska proizvodnja se je povečala za 10 odst. Prav zato vlada prav v Milanu, središču italijanske gospodarske delavnosti, največje negotovanje proti liberalcem, ki so sprožili vladno krizo.

Prave vzroke sedanje vladne krize je morda še najbolje kateoriziral predsednik senata Merzagora na seji senata, v četrtek 25. febr. Merzagora je naprosil Malagadija, liberalnega prvaka, naj ne, mudoma predloži senatu in zbornici sklep liberalcev, s katerim odpovedujejo podporo Segnjevovi vladi, da bi na ta način obe zbornici z glasovanjem odločili usodo vlade. Vlada pa je odstopila in se ni porokorila parlamentarnemu odločevanju. Proti takemu postopanju je senatni predsednik ostro protestiral, kajti tako ravnanje izpodkopava parlamentarno avtoriteto. Če stranke, je dejal Merzagora, ljudskemu zastopstvu nenehno odjemajo pooblastila, potem je bolje, da si izberejo izvršni odbor nekaj glav. Tako bodo prihranile na času in denarju. Demokracija, ki ponižuje parlament, ponižuje s tem sama sebe! Med drugimi vzroki, ki povzročajo ponavljanje se izvenparlamentarne krize smatra Merzagora, »ozračje korumpirancev, ki je okuženo z nedovoljenimi finančnimi intervencijami velikih poldržavnih in zasebnih skupin. Z dopuščanjem prekupčevanja trpi večina senatorjev kot pod neprepredljivo in nezadržljivo epidemijo. Nujno so potrebna točna zakonita določila o finansiranju vseh političnih organizacij. Tako ne moremo več naprejš! Če politična vodilna plast ne najde še kmalu dopadnega na poštenosti političnega delovanja, se nam odpira kaj mračna bodočnost.

Ce ne pride do sredinske koalicije s primesjo liberalcev in monarhistov, brez neofašistov, ostajajo druge možnosti precej problematične. Nekdanjo koalicijo četvorice: demokrščani, liberalci, republikanci in socialdemokrati praktično vsi odklanjajo. Teoretično je možna tudi gornja koalicija brez liberalcev, ali z njihovim parlamentarnim podporo. Prav tako so možne tudi še druge kombinacije, ki pa bi vse bolele na šibkosti in medsebojnem zaviranju.

Tako preostaja realistično gledano - že dolgo napovedana »nova velika večina«, t. j. zavezništvo krščanskih demokratov, republikancev in socialdemokratov s skrajnim levicarjem Nennijem. To mne-

nje prevladuje tudi med določenimi demokršćanskimi politikami, ki vidijo v taki kombinaciji zadnje sredstvo za »rešitev italijanske demokracije«.

Vodstvo demokršćanske stranke se je s svojim zadnjim sklepom izreklo tako proti skrajni levici kot proti skrajni desnici. Možen izgleda vsekakor poizkus demokršćanov za sporazum z levicarskim socializmom, ali se to dogaja iz prepričanja ali iz taktičnih pobud, je drugo vprašanje. Vse izgleda, da je generalni tajnik DK za to pobudo. Tudi Nenni je v nejasnih obrisih oblikoval svoje pogoje. Poleg nacionalizacije elektroindustrije zahteva »demokratizacijo« šolstva in ustanovitve regionalnih samouprav ter vključitev Italije v »politiko mednarodnega posuščanja napetosti«. Tudi, če bi se glede tega programa oba partnerja sporazumela, ostaja odprto vprašanje Nennijevih odnosov do KPI. Togliatti je takoj jasno povedal, da se pod nobenim pogojem ne bo pustil odklopiti; v neki svoji drugi izjavi pa je obljubil levicarski vladi svojo podporo.

Oviro za »podprtje na levo« tvorijo komunistični sopotniki med Nennijevimi pristaji, ki odklanjajo vsako resnično samostojnost Nennijevih socialistov. Na drugi strani so zelo vplivni krogi v katoliškem taboru, ki odločno kljubujejo vsakemu odprtju na levo. Čeprav so intervencije visokih cerkvenih krogov pod novim pon-

tifikatom diskretnije, se njihov vpliv ni zmanjšal. Fanfani in Tambroni sta še vedno v stranki manjšina.

Ze sama površina analiza kaže, kako težko bo za Segnjevova naslednika najti izhod iz tega labirinta. Nove volitve so včasih neizogibne, vendar je večina strank proti taki rešitvi krize. V Rimu radi kuhajo z vodo, t. j. z začasnimi rešitvami. Zato morda lahko računamo z manjšinsko demokršćansko vlado, ki se bo izogibala vseh spornih prešnov in lovila glasove po parlamentarnih sekcijah. Za »poizkus Nennia« je očitno še prezgodaj. Nenni svojih komunističnih sopotnikom ne more enostavno postaviti pred vrata, ker bi to pomenil razkol v stranki. Poleg tega mu verjetno ne prija, da bi za stalno igral vlogo »državnika za silo«.

Medtem se državni poglavar posvetuje z bivšimi vladnimi predsedniki, načelniki političnih strank in predsednikom obeh zbornic.

Zelo živahna so tudi posvetovanja posameznih strank. Kongres liberalne stranke, ki pride v četrtek, 3. t.m. in bo trajal do nedelje, je v ospredju splošnega političnega zanimanja. Od kongresnih sklepov je v določenem smislu povezan razvoj vladne krize. Splošno obžalovanje je v sredi teh dogodkov povzročila smrt znanega in splošno priljubljenega industrijalca in javnega delavca poslanca Adriana Olivettija.

KRALJICA ELIZABETA II. je v petek 19. februarja rodila sina ki so ga krstili za Jurija. Kraljica in princ sta pri najboljšem zdravju.

SMRT UGLEDNA DRŽAVNIKA. V soboto 20. febr. je v Rimu umrl senator Adone Zolli, bivši predsednik italijanske vlade od 19. 5. 1957 do 30. 6. 1958. - Rojen je bil l. 1887 v Forli. Bil je član ljudske stranke ter odločen protifašist. Republiki so ga obsojili na smrt, ki pa se je srečno izognil. Uglednega državnika in politika so svečano pokopali na državne stroške.

EISENHOWEROVA POT. Predsednik Eisenhower je na svojem drugem svetovnem potovanju. To pot je izbral južno-ameriške države. Njegova 25.000 km dolga pot vodi skozi Brazilijo, Argentino, Čile in Urugvaj. Povsod so ga sprejemale velike množice. Čeprav tudi ni manjkalo po nekaj demonstracij. Težka letalska nesreča, ki je zahtevala 78 smrtnih žrtev pri Rio de Janeiro, je predsednika zelo pretresla. Pred tem je neznan letalec, ki se je dvignil iz nekega letališča na Floridi, bombardiral kubansko ozemlje. State Department je izrazil svoje obžalovanje. Spriče razsežne obale in spričo dejstva, da je športno in zasebno letalstvo na Floridi tako razširjeno kot drugje avtomobilizem, so ameriške oblasti danes skoraj brez moči proti takim akcijam. Končno so pred dvema letoma samega Castra podpirali njegovi prijatelji na Floridi... Stiri države, ki jih Eisenhower obiskuje, so pred tedni skupno s Paragvajem, Perujem in Mehiko ustanovile »Skupno ameriško tržišče« in bodo v 12 letih svoje carine znižale za najmanj 75 odst. Zahteve štirih držav ameriškemu predsedniku bodo v prvi vrsti finančnega značaja. Tem državam so potrebni dolžari za okrepitev valute in krediti za industrijo, saj so se življenjski stroški teh držav v zadnjem letu zvišali od 20 do 100 odst. Odnosi štirih južno-ameriških držav do Združenih držav so dobri, z Argentino so celo odlični, saj so Američani v zadnjem letu dovolili kreditov in investicij za skoraj eno milijardo dolarjev.

HRUSCEVO ROMANJE. Tudi Nikita Hruščev je na potovanju. Po obisku nekaterih drugih držav, zlasti Indije, je prišel v Indonezijo. Njegova pot naj bi zmanjšala Eisenhowerove triumfalne predbožne uspehe.

LETALSKA NESREČA »ALITALIA«. V petek ponoči je po odletu na letališče Shannon na Irskem strmoglavilo letalo letalske družbe »ALITALIA«. Na letalu je bilo 40 potnikov in 12 moč posadke. Stevilo smrtnih žrtev še ni znano, ker je bilo mnogo žrtev hudo ranjenih. VZHODNA NEMCIJA je odpovedala svojo udeležbo na milanskem velesejmu, ker vodstvo ne dovoljuje razobeženja vzhodno-nemške zastave.

NAPETOSTI NA SREDNJEM VZHODU se stalno večjajo. Naser zbira svoje divije s sovjetskimi tanki v Sinaji in tudi Izraelci ne počivajo. Naser kriči proti zahodnim zaveznikom, Izrael pošilja proteste na Varnostni svet. Verjetno pa je, da spadajo tudi ti dogodki v uvrturo vrhunske konference.

ZAKAJ BRSTI NACIZEM? V Bonnu so v teh dneh razpravljali o pojavi nacizma

Dogodki po svetu

in protizidovstva v Zahodni Nemčiji in sprejeli nekaj ukrepov proti nevarnemu gibanju, ki je - tako so ugotovili - sestavni del nacistične internacionale. Medtem pa je znana nemška revija na lastno pest raziskovala zgodovinsko znanje današnje zahodnonemške mladine in ugotovila, da pozna nemška mladina rojstne dneve pevec vseh modernih popevk. Na izust naštevajo fantje in dekleta, koliko litrov bencina porabi po posamezni avtomobilski modeli. Le o zgodovini lastnega naroda nimajo pojma. Velikanska večina mladeničev in deklet, ki v šol. l. 1959 go drsajo šolske klopi, ne ve, kaj se je zgodilo v jeseni l. 1918 in niti v jeseni l. 1939. Ta mladina ne ve ničesar o usodni verigi aroganc, neumnosti, laži in nasilja, ki je Nemčijo zakovala za tri desetletja, pa čeprav je grmenje bombnih noči in so tirne ljudskih zapeljavalcev pozvnanje ob njihovem rojstvu in v prvih letih mladosti.

Zahodnonemška revija je raziskala pouk zgodovine med nemško mladino. Na vprašanje: »Kaj vedo o Hitlerju?« so spraševalci prejeli odgovore od dobro vzgojenih, pridnih in bistrih dijakov, kot n. pr. »Zgradil je olimpijski stadion...« »Bil je slab general...« »Zdi se mi, da je bil proti Judom in Slovanom...« »Ne vem, v šoli še nismo tako daleč...« Tudi odlični red iz zgodovine prikazuje popolno neznanje nemške zgodovine zadnjih desetletij. Eden izmed treh višješolcev, ki so jih zasačili pri mazanju ključastih križev, je bil najboljši dijak v razredu...

Gimnazijski ravnatelj Zahodnem Berlinu Gerl Bernsee načeluje komisiji ki je pregledovala vse zgodovinske knjige, ki jih uporabljajo na srednjih šolah. Izid: od 33 šolskih knjig je bilo SAMO OSEM takih, ki so vsaj za silo uporabne za zgodovinski pouk. Pet knjig je popolnoma neuporabnih. »Bolje izhajam brez ucnih knjig kot pa s takimi deli, je izjavil Bernsee. Tako posveča ena izmed zgodovinskih knjig, ki obsega 200 strani novejške nemške zgodovine, komaj 36 strani najstrahovitejšim časom hitlerjevskega nasilja in še to v zelo dobrohotnem in popustljivem tonu. Hitlerjevemu nasilju v »duhovno svobodo« je posvečenih vsega 15 vrstic. Poglavlje o preganjanju Židov in Slovanov je prikazano v 8 mršavih stavkih, zato pa so knjige natrpne povelitvijo vojnih fotografij in junaštev nacistične vojske.

Gotovo zaključuje revija ne želimo predstavljati nasilja vzhodnonemških oblastnikov nad javnim mnenjem kot vzor za vzgojo, kljub lažem in potvorbam pa je »enotna« zgodovinska knjiga v Vzhodni Nemčiji vsaj v enem vprašanju jasna in nedvoumna: »Hitler je bil zločinec, in njegovi zločini v imenu nemškega naroda so brez primere v zgodovini. Hitler je bil tisti, ki je nemški narod spjel v največjo katastrofo njegove zgodovine! To je morda edino vprašanje, v katerem bi si morali biti edini Zahodni in Vzhodni Nemci, ker bodo Nemci drugače zapravili pravico, da gradijo nemško mladino v odgovorne državljane.

Podobna raziskovanja bi tudi pri nas ne bila odveč. Kaj bi nam prinesla anketa

Med dvema stoloma

Titov položaj v mednarodni politiki

Že dolgo se ni zgodilo, da bi kakšne beograjske izjave ali od tam podvzete pobude imele svetovno odmev. Lahko bi rekli, da je mednarodna javnost že skoro pozabila, da je bilo še pred komaj dvema, tremi leti vse drugače. Takrat je ruina pozorno sledila Titovim potovanjem in je obširno komentirala njegove besede in poteze. Danes pa govore jugoslovanski komunistični politiki takorekoč samo sebi in si niti domišljati ne morejo več, da bi bili v središču svetovne pozornice.

Odkod ta sprememba? Res je, da živimo v dobi pomirjevanja med Vzhodom in Zahodom, toda to bi še ne smel biti razlog, da so sedaj tako globoko padli tečajni prav tistega, ki se je za takšno pomirjenje, vsaj na zunaj, vedno ogreval in ga še zdaj zagovarja. Na videz bi zmaga načela »koekzistence« vendar morala istočasno biti tudi Titova zmaga!

Toda takšen videz in sklepanje sta varljiva. Tito je dejansko veliko veljal in je bil Zahodu do

brodošel takrat, ka se je kot nezsporen in uspešen komunist prvi uprl Kremlju in je vzbujal upanje, da bo s svojim primerom morda počasi potegnil za seboj še druge voditelje satelitskih držav, morda celo Kitajsko.

Od tistih časov pa je preteklo po Donavi pod Beogradom že veliko vode. Priložnost, ki jo je leta 1956 nudil madžarski upor, je bila zamujena. Zahod je sodil, da je zadeva preveč tvegana in jo je pustil propasti. Tudi Tito se je v odločilnem trenutku ustrašil skrajnih posledic akcije, kateri je bil sam vzor, in je izjavil, da je bila sovjetska krvava intervencija na Madžarskem pač potrebna, ker je bil v nevarnosti obstoj komunizma. Z odobravanjem Kadarjevega in sovjetskega ravnanja, je sam prispeval k likvidaciji svojih posnemovalcev v satelitskih državah.

Poleg tega je tudi svetovna politika krenila na nova pota. Zahod, posebno Amerika, ki je v začetku široko in načrtno podpirala Tita, mora danes upoštevati sovjetsko občutljivost in zamerljivost. V očeh sovjetskih moč, cev je Tito še vedno krivorevec. Hruščev je pred nekaj tedni to jasno in surovo povedal jugoslovanskemu prvaku Vukmanoviču-Tempu, ki se je mudil v Moskvi. Dejal mu je, da je za titovce samo ena pot: skesan povratek v komunistični tabor in pod sovjetsko kučmo. Sicer naj ne hodijo v Kremelj.

Medtem ko se je Zahod v preteklosti lahko poživljal na to, kaj poreče Sovjetska zveza, s katero je bil tako in tako v odnosih, ki niso mogli biti slabši, je danes drugače. Poveljevanje in preveliko podpiranje izobčencev, tudi če bi to sicer zaslužilo, bi nujno bilo istovetno z draženjem Hruščeva. Razumljivo je, da si Zahod, v trenutku ko išče sporazum z Moskvo, tega ne more privoščiti.

Tako je Tito izgubil veliko svoje cene v očeh tistih, ki so ga doslej z gospodarsko podporo in v kritičnih trenutkih tudi s političnimi jamstvi reševali. Sam Hruščev pa je napram njemu ubral taktiko, ki se razlikuje od Stalinov. Ne grozi mu s kaznimi in nasiljem, pač pa dela razliko med jugoslovanskimi narodi na eni in njihovimi titovskimi oblastniki na drugi strani, vabi jih naj se vrnejo v objem Moskve. Tako Tito ni izpostavljen pritisku, ki bi mu omogočal, da za obrambo državne neodvisnosti lahko mobilizira in drži v navdušenju no tranje sile, ampak je podvržen počasnejšemu, zato pa trajnemu in nevarnejšemu izpodkopavanju.

V tem je njegova tragika. Za Zahod ni in ne more biti več to, kar je bil. Kaj ga čaka v primeru, če bi se uklonil sedanjim nasvetom in željam Kremlja, pa sam dobro ve. Titova zvezda, ki je tako visoko zablestela v času naj, večjih trenj med Vzhodom in Zahodom, je s pomirjevanjem takorekoč izgubila ves svoj sijaj. Preostaja samo vprašanje, ali ji bo dano, da še dalje nevljvno brli in počasi dočaka svoj naravni konec ali pa se ji bo zgodilo, da se ob večjem zblizanju obeh kolosov kot nevšečno zrno, za katero ni več prostora, enostavno zdrobi. Tito bi ne bil prvi nevtralec, ki ga v gigantski tekmi blokov doleti takšna usoda. Zgodovina je polna podobnih primerov.

Staro francosko-jugoslovansko prijateljstvo potrjeno

25-letnice atentata v Marseillu so se oktobra lani svečano spomnili v Parizu. General De Gaulle je za to priložnost povabil v goste bivšo jugoslovansko kraljico Marijo, ki je v spremstvu svojega osebnega adjutanta Prosena in svoje angleške dvorne dame gospe Cressell pristopovala vsem svečanostim. 9. oktobra, prav na obletnico atentata, je nekdanjo kraljico sprejel De Gaulle v slavnosti avdijenci, kateri je prisostvoval tudi Boško Jeltič, ki je bil v času atentata minister dvora in je spremljal kralja tudi na usodnem potovanju. Na čajanki, ki je sledila, pa je bil prisoten tudi Boncour, ki je bil na procesu proti kraljevim morilec kraljičin zasebni zastopnik. Glavna komemoracija je bila 11. oktobra, pred spomenikom, ki ga je Francija postavila pokojnemu kralju Aleksandru na Rond-Point de la Muette, ob robu boulogneške gozda. Na njej so sodelovali vojaški oddelki, udeležili pa so se je predstavniki francoske vojske, političnega in javnega življenja ter mnogi jugoslovanski emigranti. Prisoten je bil tudi knez Pavle. Glavni govorniki so bili Francozi: poslanec mesta Pariza in član zunanje-političnega odbora francoske poslanske zbornice Habib Deloncle, nekdanji šef generalnega štaba francoske vojske general Revers, bivši predsednik francoske vlade Paul Boncour in sedanji pariški župan dr. Pierre Devraigne. Vsem se je zahvalil bivši jugoslovanski predsednik vlade Boško Jeltič. 12. oktobra je bila kraljica svečano sprejeta na univerzi, kjer se ji izročili umetniško spominsko plaketo. Tako se je Francija dostojno oddolžila spominu nekdanjega velikega zaveznika in je ponovno potrdila svojo naklonjenost do jugoslovanskih narodov.

VESTI z GORIŠKEGA

Deželna avtonomija in „čudovita“ zaščita jezikovnih skupnosti

Zaradi obljub se Slovenci v Italiji ne moremo pritoževati. Teh nam vlada, posamezni ministri, krajevne oblasti in ves italijanski tisk nudijo na pretek. Nad obljubami, ki ostajajo vedno neizpolnjene, se ne moremo pritoževati niti zaradi potegavščin, ki nam jih zlasti tisk, pa tudi kak predstojnik oblasti, državne in krajeve, s trditvijo, da se nam godi prav dobro, od prilike do prilike nudi.

Italijanski pregovor pravi, da je pekel tlakovan z dobrimi nameni. Kljub temu se pekel koplje v grehu. Dobrote ne pozna prav nobene. Tako je z zadevo zaščite slovenske skupnosti v Italiji. Leta 1945 je vlada slovesno izjavila, da bodo jezikovne manjšine v Italiji uživale vse pravice, ki jim pritičejo, tudi posebno avtonomijo. Jeseni istega leta je videmski prefekt, sedaj še živeči dr. Candolini, pisal slovenskemu duhovniku v dolini Nadžije č. Kramarju, da mu je sam minister, pri katerem se je bil duhovnik pritožil, naročil, naj mu zagotovi, da bodo jezikovne in druge pravice Slovencev spoštovane in zaščitene, saj za to jamči tudi vlada izjava tistega poletja.

Mirovna pogodba se je takrat šele pripravljala v Parizu.

Meseca junija 1947 je rimska ustavodajna skupščina izglasovala dolžnost vlade, da zaščiti jezikovne manjšine (6. člen ustave) in pa posebno avtonomijo naši deželi Furlaniji-Juljski krajini (116. člen).

Kakor smo neštetokrat že povedali, je do tega prišlo pretežno tudi zaradi prisotnosti na tem ozemlju slovenske skupnosti, katero - so poudarjali dr. Tessitori in mnogi drugi - je treba vsestransko zaščititi, tudi zato, da se popravi krivica, ki ji jo je storil fašizem.

Toda jeseni še istega leta 1947 je rimska skupščina izglasovala začasno odločitev uveljavitve naše posebne deželne avtonomije, vendar z izrecnim poudarkom, da ostane v veljavi določilo sestarka člena (jezikovna zaščita slovenske manjšine). Predlog za to je v skupščini stavil sedanjí predsednik republike Gronchi (Corriere della Sera od 13. 2. 1960) pobudo pa so dali goriški italijanski krogi, ki so poslali v Rim posebno odposlanstvo z demokracijskim prvakom na čelu.

Odposlanstvo goriških Italijanov ni zahtevalo odločitve zaradi posebne avtonomije kot take, ampak zato, da bi je Slovenci ne bili deležni. Kljub temu je Gronchi po izvolitvi za predsednika republike, ob raznih priložnostih poudaril potrebo po spoštovanju ustave in izvedbi krajevnih avtonomij.

Pri nas pa so razni takratni člani italijanskega odposlanstva (imera hranimo dobro zapisano) začeli na ves glas zagovarjati posebno avtonomijo in zahtevati, da se končno enkrat izvede. To pa šele potem, ko so nas oskubili naših pravic, kar so zgornjo pokazali demokracijski zastopniki l. 1957 in pozneje v pokrajinskem in občinskem svetu, kjer niso hoteli niti slišati, da bi nas statut zaščitil. V osnutku deželne statuta, ki so ga predložili poslanec Bareš in drugi, je namreč zapisano, da zaščita jezikovne manjšine ne pride tu v poštev, ker jo že predvideva šest člen ustave. Taka trditev je seveda v kričnem nasprotju s dejstvom, da je posebna deželna avtonomija bila izglasovana tudi zaradi boljše zaščite naše jezikovne skupnosti sicer ne bi bilo treba reči v X. členu prehodnih in končnih določil ustave, da ostane zaščita manjšin v veljavi kljub začasni odločitvi izvedbe deželne avtonomije, kakor je zgoraj povedano.

Vsa naša prizadevanja za doseg zaščite in šolskega zakona so do danes ostala brezuspešna, kljub zagotovitvi, ki jih je od leta septembra 1947 De Gasperi, da bodo namreč jezikovne manjšine vse enako zaščitene in kljub besedi, ki jo je dvema slovenskima zastopnika dal lani meseca julija sam šolski minister Medici. Ne izgleda niti to, da bodo našo zaščito vnesli v deželni statut. Kdaj in kako pride do nje in do šolskega zakona, je zelo težko reči, kajti živimo pač v peklu tlakovanem z dobrimi nameni.

Čudovito zaščiteni

Ta uvod je bil potreben, da se Slovenci enkrat končno le zavemo, da smo vendar že čudovito zaščiteni in da nam nič drugega ne manjka, kot pitje mleka.

Poglejte kaj piše neki gospod Franco Bozzini v »Corriere della Sera« z dne 13. februarja. »Kronika teh zadnjih let, piše gospod Bozzini, kaže tudi, da široka avtonomija priznana Tridentsko-Poadiški deželi, ni zadostovala, da bi zaustavila upravičeno težnje različnih etniških skupin (čudovito zaščiteni od naše zakonodaje, ki dela čast naši besedi in naši tradiciji) in celo neke njihove nedopustne separatistične težnje.«

Kje, za božjo voljo, smo Slovenci »čudovito zaščiteni«, kje je bila tolikokrat dana beseda (obljuba!) samo enkrat spoštovana in kje tradicija (spoštovanja pravic etniških skupin) ki po trditvi gospoda Bozzinija delata čast Italijanom?

Tako pitajo z lažni javnost, ki žalibog v svoji nevednosti verjame, da je to čista resnica.

Komisija poslanske skupščine, ki proučuje razne osnutke deželne statuta, je imenovala ožjo komisijo poslancev, ki naj preuči vse vprašanje in poroča. Do te ožje komisije je prišlo bodisi zaradi nesoglasij med strankami in med demokracijskimi samimi glede načina izvedbe deželne avtonomije, bodisi tudi zaradi kljubovanja izvedbi sami.

Ne verjamemo, da se bo komisija zani-

mala tudi za našo zaščito, ker se vsi bojijo načeti to vprašanje.

Enkrat nas ni nič, enkrat pa preveč

Pretekli teden je v Rimu zasedalo vodstvo liberalne stranke in zastopnik tržaških članov Morpurgo je porabil priložnost, da se je zagnal proti deželni avtonomiji ter prikazal njeno nevarnost zaradi Slovencev, ki bi utegnili igrati nevarno odločilno vlogo na škodo države same, približno tako, kakor se dogaja v Poadišju. Morpurgo je stavil tajniku stranke Malagodiju točno vprašanje, ali so liberalni poslanci bili postavili za podporanje Segnjevje vlade pogoji, da se deželna avtonomija ne izvede, in ali je Segni ta pogoj sprejel? Malagodi je na prvi del vprašanja odgovoril pritrdilno, na drugi pa jecljaje, toda bolj pritrdilno.

Kakor znano so liberalci sklenili odgovoriti podporo Segnjevji vladi tudi zato, ker so proti deželni avtonomiji.

Tržaška krščanska demokracija je takoj odgovorila Morpurgo, in sicer, da je njegov strah pred Slovenci prazen, ker je Slovencev zelo malo na Tržaškem, še manj na Goriškem in nič v videmski pokrajini. Slovenci bi zato ne mogli predstavljati nobene nevarnosti.

Vladna izjava pa kaže, da živi v Videmski pokrajini najmanj nad 29.000 Slovencev. Stevilo je objavila revija »Documenti di vita italiana«. V resnici je v Videmski provinci najmanj 40.000 naših bratov, ki pa ne smejo dihati.

Pa recimo, da nas je na Goriškem samo 9.000 kakor je po izvedbi mirovne pogodbe objavil pokojni škof Margotti, na Tržaškem samo 40.000, kakor kaže večina italijanskih podatkov, in v videmski pokrajini samo 29.000. Po teh italijanskih virih nas je, torej, vsaj 78.000. Ali ne zadostuje to število, da nas Italija po šestem členu ustave zaščiti in nam s tem prizna

vse človečanske pravice, ki nam po božjem zakonu pritičejo? Koliko pa je Francozov v Dolini Aosti, ki imajo svojega poslanca in svojega senatorja? Koliko pa je Nemcev v Poadišju, ki imajo štiri svoje poslance in tri senatorje? Koliko je Ladincev (manj kot 9.000), ki jih je Italija zaščitila?

Mar smo Slovenci kolonialna brezpravna čreda, da nas vedno pitajo zdaj z obljubami, zdaj z zanikanjem našega obstoja. V nemškem koledarju za Poadišje je letos zapisano, da je oblastniški Tolomei svojevoljno poitalijančil 20.000 nemških

Slavospev slovenski kmetici

Slovenska kmetica, še vedno te premalo spoštujemo! Podobna si muli, ki ogarana in odrgnjena vozari po andaluskem skalovju! Pridna si pri delu, vedno si v skrbeh, da bi se ne podrl kak vogel hiše, da bi mož ne znosil preveč v pivarni, da bi se otroci ne spridili. Malo imaš od življenja, uboga ti mučenica! A tvoja je vendar zasluga, da je tlačena in raztrgana slovenska domovina ostala skupaj! Te domovine prvi steber si ti, slovenska kmetica, ki spiš navadno na slami in pod raztrgano odejo ter ješ, kar možu in otroku ostane!

(Ivan Tavčar)

imen. Pri nas pa so jih popačili na sto tisoče in še jih spreminjajo, ker demokracija Italija tega fašističnega zakona ne mara preklicati. Kljub temu bodo še naprej pisali in se širokoustili, da Italija ravna z manjšinami, seveda tudi s slovensko, čudovito dobro. Nihče ne bo smel tega dvomiti, saj je zaščita zapisana v ustavi, in Italija je podpisala mednarodno listino človečanskih pravic ter objavila zakon proti rodomoru.

Lažnive trditve o čudovitosti naši zaščiti nas seveda globoko žalijo.

Zvesto spoštujemo oblast in zakon, služimo vojsko, plačujemo davke. Ko pa terjamo zaščito in šolski zakon, nam odgovarjajo »domani, dopodomania, ali pa, da nas sploh ni, odnosno, da smo že v ustavi čudovito dobro zaščiteni, ali pa celo, da smo nevarni za obstoj države.

Položaj je nevzdržen!

S tem, da so nas leta 1947 ukanili za zaščito s statutom posebne deželne avtonomije, so zakrivali veliko škodo tudi svojemu lastnemu ljudstvu. Iz mržnje in sovraštva do nas Slovencev, zavidajoč nam zaščito naših človečanskih pravic, so tisti, ki so jeseni 1947 preprečili izvedbo deželne avtonomije, krivi škodo, ki jo vse ljudstvo zaradi tega trpi.

Imenitni in učeni italijanski publicist A. C. Jemolo je v članku »La palude«, ki ga je prinesla turinska »La Stampa« od 21. februarja napisal, da je bila huda napaka, ker se ni začelo z izvajanjem avtonomij v deželah z najboljšimi tradicijami samouprave ter da so tudi te dežele same bile krive, da niso zahtevale višjih funkcij. Kaže, da je A. C. Jemolo, ki je tako pisal, mislil prav na naše kraje. Tudi v Jemolovi trditvi se zrcali ozkosrčnost in krakovitost tistih, ki so leta 1947 v Rimu zahtevali odločitev izvedbe avtonomije.

Slovenska demokratska zveza je že leta 1955 zahtevala od rimskih zakonodajnih oblasti, naj se slovenska jezikovna skupnost zaščiti s posebnim ustavnim zakonom, prepričana, da je krajevni ozkosrčje, v prvi vrsti tisti, ki trdijo, da so kristjani, ne bodo nikdar in v ničemer ščitili.

Položaj je za nas Slovence resen in nevzdržen ter nas vedno bolj sili, da se začnemo pritoževati na ustavno sodišče. G.

Sicilija med Scilo in Karibdo

Naši čitatelji se gotovo še spominjajo, da je na Siciliji skupina demokracijskih prvkov zapustila pred časom stranko ter se pod Milazzovim vodstvom združila v tako imenovano krščansko-socialno zvezo. Do tega koraka je omenjeno skupino prisilila KD s svojim nerazumevanjem za samoupravne potrebe na otoku.

Na Siciliji vladajo politične razmere, ki so po zadnji vojni značilne za nekatere dežele in ljudi po Evropi. Za »predsedlavanje«, ki je tudi med Slovenci na tej in oni strani zavele donosna politična večšina, vlada na Siciliji veliko navdušenje. Priznati moramo, da smo bili pri presojanju političnega prerivanja na Siciliji, ki kaj lahko postane recept za vso državo, postavljeni pred izbiro med večjim in manjšim zlom. Krščanska demokracija se je na Siciliji pobratila s fašisti. Krščanski socialci Milazzo je ljubimka s komunisti. Fašisti so bili in ostajajo za Slovence, to kar so bili.

Zadnje dejanje Milazzove vladavine spominja na pustolovski roman. V začetku februarja so trije krščanski socialci - predsedali. Milazzova vlada se je opirala na sodelovanje krščanskih socialcev, komunistov in Nennijevih socialistov. Za predsedane odpadnike je moral Milazzo najti nadomestek da ne bi v sicilskem parlamentu podlegel. Vti jih bom jaz preskrbel, je Milazzo zagotavljal trgovinski minister Corrao, prijatelj komunistov, ki je bil večkrat v Moskvi. Pridobiti je nameraval tri pripadnike demokracijske opozicije: Santalca, Zappalo in Cangiolo-sija. V sporazumu z vodstvom KD so pričela »pogajanja za preseljanje«, ki pa so se pokazala kot namerna potegavščina. Pogoj za preseljanje so namišljeni preselanci zahtevali: 1) imenovanje nekakega poljskega delavca na visoko uradniško mesto; 2) izplačilo 70 milijonov lir Santalcu in 30 milijonov ostalim dvema preskakovalcem. Corrao in komunisti so pogoj sprejeli. V hotelski sobi je bila kupčija zaključena in podpisan usodni dokument. Corrao pa ni vedel, da sedita v sosedni kopalnici skrita dva policista, ki sta vse slišala in videla. Naslednjega dne je Santalco v parlamentu odkril vso senzacionalno zadevo. Corrao in komunisti so kričali, »da je vse samo laž«. Ali Milazzo je bil bolj poučen in je odstopil.

Ponesrečen poizkus kršč. soc. poslanca Carraoa, da bi si z milijoni ne popolnoma neznanega izvora kupil tri demokracijske glasove, je značilen za navade in običaje, ki so se udomačili na Siciliji. Sicilski parlament sestavlja 90 sedežev. Vsakokratna vlada potrebuje torej najmanj 46 glasov. Ze sama dva glasova sta pomnila usodni jezikček za vladno tehniko. Za komuniste, ki so se trudili, da ustvarijo na Siciliji vzgled za vso Italijo, so bili »jezičkarje« zlate vredni. Ponavljali so se »čudeži«, da je pri vsaki novi sestavi vlade v zadnjem trenutku nekaj opozicijskih poslancev obšla »kriza vestie«, ki se je spreverčala v »prostostrelce«, v glasovalce, ki niso volili lastnih pristavev, ampak nasprotnike.

Mnogi listi pišejo o »sovjetizaciji« Sicilije in pri tem verjetno ne pretiravajo. Na zunaj komunisti seveda niso nastopali,

ampak mesto njih krščanski socialci. Tako so sicilski krščanski socialci - kot v mnogih drugih deželah in mestih - igrali vlogo komunističnih sopotnikov z namenom, da deželo čimprej pripeljejo v komunistični objem. Dejanski gospodarji na Siciliji so bili komunisti. S svojimi ljudmi so zasedli vsa važnejša upravna mesta in tudi ključne položaje v industriji in gospodarstvu. Sicilija je na ta način polagoma prehajala v roke neskrupuloznih afaristov in spekulantov. Ti so vodili deželno politiko kot sovjetizirano industrijsko podjetje. Sovjetski inženirji in tehniki so prihajali v deželo. Vladne sicilске delegacije so romale v Moskvo.

V Palermu so demokracijci sedaj sestavili novo vlado s fašisti in liberalci ob pomoči nekaterih monarhistov. Prav v tem nosi nova vlada črni madež. Fašisti so za osrednjo vlado v Rimu nedopustna priklada ne samo zaradi svojih izrazitih protidemokracijskih nagibov, ampak tudi zaradi sistematičnega sabotiranja sicernega samoupravnega značaja dežele. Prav to histerično kljubovanje je vzrok, da se je komunistem na Siciliji tako razpasel. In vendar se KD na Siciliji te priklade ne more otresti.

Ne samo zaradi načelne borbe proti fašizmu in komunizmu, ampak tudi zaradi življenjskih koristi dežele bi morala KD ubrati nova pota. Izkušnje ima več ko dovolj, ne samo na Siciliji...

Štirje redovniki krivi sodelovanja z izsiljevalci

V kraju Mazzarino na Siciliji so sredi februarja zaprli štiri redovnike, ker je policija ugotovila, da so krivi sodelovanja s tolpo izsiljevalcev, ki so med drugim krivi požiga, umora in izsiljevanja več milijonov lir.

„Piccolo“ je priobčil popravek

Kakor znano je »Piccolo« priobčil 3. novembra 1959 napaden članek proti goriskemu slovenskemu Solskemu odboru. Po dolgem zavlačevanju je »Piccolo« od 16. februarja priobčil določeni popravek, to je pojasnilo Solskega odbora glede njegovega delovanja. »Piccolo« je priznal, da je pojasnilo točno.

Dvojno lice komunizma

Pred časom je urednik rimskega dnevnika »Paese-Sera« zastavil prva KPI Palmiru Togliattiju pet vprašanj glede morebitne »socialistične Italije«; od teh vprašanj se prvo in najvažnejše glasi: »Ali nam morete povedati, če je res in na kakšen konkreten način se bodo, poleg KPI, ohranile tudi druge stranke v neki morebitni socialistični Italiji?«

Na to vprašanje je Togliatti odgovoril seveda pritrdilno ter dodal, da je stvar sama po sebi umevna, ker je pač v Zahodni Evropi močno zakoreninjena politična tradicija, ki se izraža prav z obstojem in delovanjem raznih strank. Na pripombo, zakaj se je na Češkem pripetilo drugače, pa je Togliatti pojasnil, da je bilo treba tam nastopiti proti drugim strankam, ker so se te upre, pomislite, radikalno-demo-

kratičnem gospodarskim ukrepom, ki so jih hoteli povzeti v deželi komunisti.

Ali ste sedaj razumeli? Na Češkem so po komunističnem udaru z leta 1948 prenehale delovati druge stranke, ker so se uprle komunistični politiki. Pa mislite, da bi bilo v Italiji drugače? Naj govori Togliatti, kar hoče, mi mu ne moremo verjeti, ker predobro poznamo komunizem in njegovo lice - tisto nepravdo, ki ga kaže, dokler je v opoziciji, in tisto pravo, ki ga pokaže, kakor hitro se polasti državne oblasti - in zato vemo, da tudi pri nas bi ne trpel demokracijskih strank, ki bi hotele kljubovati njegovim političnim načrtom.

Da bi ne bilo tudi v Italiji mesta za demokracijske stranke, ki nasprotujejo komunizmu, je razvidno tudi iz samih Togliattijevih besed, pa čeprav se sam tega morda ne zaveda, in sicer prav iz tistih besed, s katerimi skuša dokazati, da je na primer v Vzhodni Nemčiji in na Kitajskem več strank, ki sodelujejo s komunistično stranko. Teh trditvev Togliattiju ne bomo oporekali, nasprotno, priznali bomo, da je res tako, kakor on pravi, toda takoj mu bomo pojasnili, da tiste stranke obstojajo in delujejo iz enostavnega razloga, da so hlapčevsko pristale na komunistično politiko in so torej le navadni komunistični priveški, ki ne bodo mogli nikoli zavzeti kakšnega samostojnega stališča, ker bi to pač pomenilo za njih konec.

In Jugoslavija, ali ni kar dovolj, da pogledamo, da tudi tam obstoja in deluje neka Socialistična zveza Jugoslavije ali Socialističnega zveza delovnega ljudstva; če pa pogledamo, kdo zavzema vodilna mesta v tej zvezi, ugotovimo, da imajo tudi tam glavno besedo ljudje, ki sedijo na najvišjih partijskih stolčkih. Kaj vse to pomeni? Odgovor je zelo enostaven: Socialistična zveza je le navadno orodje v rokah jugoslovanskih komunistov.

Po vsem tem kar smo povedali, je pač več kot razvidno, da bi tudi v Italiji ne bilo drugače, če bi slučajno prišli na površje komunisti. Poleg komunistične partije, in to kar odkrito povemo, bi ostali le še socialisti, tisti Nennijevi, se razume, ki že v vseh teh povojnih letih igrajo v državni vlogi nekakega petega komunističnega kolesca.

Tako je, gospod Togliatti, vse drugo pa je le navadna bajka, v resničnost katere bodo, verjetno še otroci težko verjeli!

IZ DOBERDOBA

Dne 14. februarja je v rojstni vasi na Vipavskem umrla v dvaindesemdesetem letu starosti gospa Emilija Breclj, mati našega gospoda župnika.

Pokojna gospa Emilija je bila preprosta, a nadvse dobra žena in tudi pri nas, kjer se je večkrat po nekaj tednov ustavila pri svojem sinu, je bila zelo prijubljena. Tudi letošnjo zimo je nameravala preživeti v naši sredi, toda bolezen jo je že takoj pri prihodu prisilila, da se je morala posloviti od Krasa - in za vedno.

Ob težki izgubi drage mame naj sprejmejo vsi, zlasti pa gospod župnik, izraze našega globokega sožalja.

Vaščani

Preživeli marksizem tudi v Angliji

V Britanski delavski stranki sedaj zelo živahno razpravljajo, ali je doktrina podražljenja še veljaven program stranke, ki stremi za prevzemom oblasti, ali ne. Tudi Britanska delavska stranka stoji danes pred važnimi načelnimi odločitvami kot se je to zgodilo že v avstrijski in zahodnonemški socialdemokratski stranki. Bili so časi ko je Britanska delavska stranka nastopala kot marksistična stranka delavskega ljudstva. Ti časi so v Angliji minili. Stevilo delavcev in malih pridobitnikov, ki se na Angleškem smatrajo za zatirane, je danes izredno majhno. Delavska stranka in sindikati so delavstvu pripomogli do polne zaposlitve, do določene blaginje, do pravice stavek, in izbojevali so še mnoge druge pridobitve. Mnogi britanski delavci so dosegli visoko življenjsko raven in si prav nič ne želijo, da bi jo na novo izgubili z marksističnim eksperimentiranjem.

Današnji delavski domovi so opremljeni s hladilniki, električnimi sesalci, elektr. kuhinjskimi pripomočki, s kopalnico, televizorji, radijskimi aparati in s pralnimi stroji. Britanski povprečni delavec z izjemo morda železničarjev in rudarjev, ne nosi več verig, ki bi jih bilo treba razbiti, razbije pa si lahko celo vrsto pomembnih pridobitev. Zato britanski delavec tudi ne zahaja na shode in sestanke, kjer plapolajo rdeče zastave. Ob koncu tedna obdeluje svoj vrt, zahaja v kino, se vozi z lastnim avtomobilom ali motorjem na nogometne tekme ali na podeželje. V Angliji je delavstvo doživelo popoln premik. Razred, ki je nekoč živel brez lastnine, danes ni več tak. Delavstva, ki so ga izkoriščali, ni več. Zatiranih in brezpravnih delavcev ne pozna. Razredne razlike med revnimi in bogatši, ki so bile v začetku tega stoletja še zelo velike, so se močno skrcile. Vedno več je takšnih grajsčakov, ki so prisiljeni pod pritiskom davčnega vijaka, spremeniti svoje gradove v podeželske muzeje.

V gornjem domu je čedalje več lordov, ki so primorani služiti si svoj vsakdanji kruh. V teku zadnjih dveh desetletij se je v Angliji izvršila revolucija, ki je v obeh smereh znihetirala življenjsko raven: od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor in ne tako kot je navada v komunističnih državah: samo od zgoraj navzdol.

V prejšnjih časih so se odpravljali v čezmorska letovišča samo privilegijanci, delavstvo je uživalo poletne počitnice po britanskih morskobnih obalah, na prostem. Danes najdemo britanskega delavca na počitnicah v Luzernu, Motreuxu, Luganu, Benetkah in drugod. Stipendije so omogočile nadarjenim delavskim otrokom pohajanje v najboljše angleške šole in univerze. Tenis je danes šport malega človeka.

Samo v eni točki se še ni popolnoma uveljavila razredna zavest. Se danes čujemo v delavskih vrstah nazive sir in madam. Nekoč je bila razredna dolžnost angleškega delavca, da voli Delavsko stranko, danes pa te moralne obveze ne obdani nihče.

Kaj je vzrok tega preobrata? Poslanec Delavske stranke Richard Grossman je

Ali si že poravnal naročnino?

izjavil, da je vzrok socialističnega poraza nesrečna obljuba davčnih olajšav, ki jo je stranka med volilno borbo svečano razglasila. Ta taktična pogreška je konservativcem prožila možnost, da so laburistom očitali podkupovanje volivcev. Drugi lepičarski voditelji so priznali, da je Delavska stranka izgubila tri zapovrstne volitve, ker deželi ni nudila dovolj resnične socializma. V resnici pa je tako, da je delavstvo v svoji borbi za socialno pravico doseglo takšne uspehe, da so revolucionarni pohlepi povsem zvoedeneli. Vsekakor je gotovo, da se z obujljanjem poroževljanja ne bpo več dosegle volilne zmage. Delavska stranka si bo morala preskrbeti nova gesla. Razredna borba in podražljenje se je preživelo in z njima tudi marksizem. (Londonsko pismo).

Seja občinskega sveta

Na seji od 17. februarja je občinski svet med drugim odobril tudi razne prispevke, in sicer 250.000 lir kemičnemu agrarnemu zavodu iz Gorice, 500.000 ustanovi artistskih in kulturnih manifestacij »Città di Gorizia«, 600.000 odboru glasbenih dejavnosti iz Gorice in 12.000 župniji iz Standreža za dve leti 1958 in 1959, za organista.

En sam glas je bil proti enemu od teh prispevkov, in sicer glas svetovalca Pedronija, ki ne privoščuje organistu iz Standreža niti 6000 lir na leto, samo zato, ker gre za Slovence!

Na seji od 24. februarja pa je svet med drugim odobril tudi za telefonsko mrežo in govorilnico v Sentmavru pri Gorici v znesku 550.000 lir. Drugih 550.000 bo prispevala država.

Na isti seji je svet odobril tudi predlog za dvajset dijaških podpor po 25.000 lir vsaka. Prostiti to podporo in jo doseči imajo dijaki višjih srednjih šol iz Gorice, tako italijanski, kakor slovenski, ki imajo tu stalno bivališče, so otroci potrebnih staršev in so v spričevalu dosegli srednjo oceno najmanj »sedem«.

GONDOLA „TRIESTE“ POTOLKLA VSE REKORDE

Prastara je človeška radovednost, kar nam ponovno dokazuje prav današnji čas s stikanjem po vesoljstvu. Radovedne oči pa so že od nekdaj obrnjene tudi proti morskim globlinam, kjer so skriti nedopovedljivi zakladi. Toda tudi najspretnišji potapljači se brez primerne opreme ne more spuščati globlje od 20 metrov. Iznajdljivi ljudje so zato izdelali potapljaška oblačila in potapljaške zvonove, da bi se na ta način obvarovali pred močnim vodnim pritiskom. In tudi te priprave dovoljujejo potopitve le do največ 150 metrov.

Sele s popolnoma novo konstrukcijo jeklene kroglice, ki so jo privezane na jekleni vrvi spuščali v globino, se je l. 1934 posrečilo doseči globino 908 metrov. Na podlagi te izkušnje so s predelanim »benthoscopom« dosegli l. 1949 globino 1372 metrov.

Ob istem času je prof. Avgust Piccard skonstruiral popolnoma novo potapljaško pripravo, ki ni bila privezana, ampak se je prosto gibala v vodi. To je bila nekak kombinacija balona in podmornice. Namesto s plinom je bil balon napolnjen z bencinom, ki je znatno lažji od vode. Za potapljanje je Piccard opremil svoj »balon« z železnimi drobeci kot balast, ki ga je pri dvigavanju odmetaval s pomočjo dveh elektromagnetov v potrebnih množinah.

Pod balonom je visela gondola. Njene stene so debele 9 cm. Premer kroglice meri 2 metra. Prvi Piccardov poizkus z novo pripravo se l. 1948 ni obnesel. Zato je skonstruiral novo pripravo, ki so jo kot znano zgradili v Trstu in se tudi imenuje »Trieste«. Njegovo prvo pripravo so brez njegove vednosti kupili Francozi, jo predelali in dosegli l. 1953 v Sredozemskem morju globino 2100 metrov. Oktobra 1953 pa je Piccard s pripravo »Trieste« dosegel v neapelskem zalivu globino 3150 metrov. Nato so ga Francozi prehiteli in se spustili 3986 metrov globoko.

Po teh poizkusih se je Piccard dogovoril z Američani, ki so mu pripravili »Trieste« odkupili in jo odpeljali v Pacifik, severno od Nove Gvineje. Tu se razteza na morskem dnu dolga, orjaška, razpoka z doslej najgloblje izmerjenim morskim dnom 10863 metrov.

Tu je torej prof. Piccard našel globline, ki jih ne nudi nobeno drugo svetovno morje. V poletju l. 1958 je pričel s pripravami. Noveembra 1959 je dosegel globino 5600 metrov, 6. jan. letos pa kar 7200 metrov. Se nikoli do tega dne se človek ni spustil v tako globino. Tri dni zatem je njegov sin Jacques potolkel vse potapljaške rekorde.

V zgodnjem jutru sta Jacques Piccard in ameriški mornarski inženir James Williams stopila v motorni čoln, ki je oba potapljača pripeljal s spremne ladje do potapljaške priprave »Trieste«.

Po natančnem pregledu vseh priprav se je priprava z obema potapljačema pogreznila. Potapljača sta radijsko povezana z matično ladjo in sproti javljata kontrolne, globinske in opazovalne podatke. Približno 25 metrov na minuto se »Tržačanka« - kot pripravo tudi še imenujejo - pogreza v globino. Krogla je opremljena s kukulom iz pleksi stekla in z močnimi žarometi. Polagoma postaja svetloba šibkejša. S svetlobo izginja tudi silikotnost barv ribjih množic, ki obkrožajo kroglo.

Voda pred kukulom postaja temno siva. Zadnji zarez dnevnih svetlobe je zamrl. Vedno temnejše je kroglo okolje. V globini 800 metrov sta potapljača posvetila z žarometom. Kot puščice švigajo ribe v temi. Ugasnila sta žaromet. Morje postaja čedalje bolj obljudeno. Stevilne ribe in morske živali zelo majhnih razsežnosti so prižigale pestrice lučke in sunkoma švigajo mimo. Lučke prižigajo in jih spet ugašajo.

»Tržačanka«, se dalje pogloblja. Globinomer kaže 2000 metrov, in še vedno je okrog kroglice vse živo malih lučk. Nekatere ribe, ki izgledajo kot sploščati karpi, hitijo z modrikastimi svetilnimi sijajem. Ko sta potapljača spet posvetila z žarometom, so se ribe razsvetile s srebrnim bleskom. Njihove teleskopske oči so dobro vidne.

Vse to se dogaja v jekleni kroglici v popolni tišini. Prekoračila sta znaniko 3000 metrov in se nadalje poglobljata. Do te globine se spuščata menda tudi modri kit. Neverjetna zmogljivost, če pomislimo, kakšen strahoten vodni pritisk vlada v tej globini. Živalsko življenje pojema. Vsekakor je pri ugaslem žarometu manj bleščočih se rib.

Globinometer kaže 3980 metrov. Tako globoko je bil prof. Piccard že v Sredozemskem morju, ko so ga Francozi prehiteli za 15 metrov. Zunanja temperatura se vidno niža. Topli tok, v katerem sta se potapljača vse doslej gibala, je nenadoma prenehal. To morda tudi pojasnjuje hitro pojemanje globokomorskega živalstva.

Tržačanka se potaplja dalje... Povsem mirno kot snežinka drži navdol, brez sunkov in brez slehernega tresljaja.

4000 metrov. Pred kukalom se nenadoma pojavi večkrat zavita spirala, velika kot voznico kolo, prosojna, svetlikačica se masa. Steguje se in krči v enakomernih pregibih, in v enakih ritmih z gibi je svetloba, ki jo izžareva, svetla in temnejša. Čedalje več podobnih bitij obkroža kroglo pri 5000 metrih globine.

Iz te globine so mreže »Valdivia« odpravile že v letih 1898/99 v Južnem morju spravile na površje živa bitja. Ze takrat

so torej vedeli, da živijo v teh globlinah morskata bitja.

»5600 metrov«, napoveduje Američan. Njegov glas je nekoliko hripav. Prekoračila sta globino, ki sta jo dosegla novembra 1959.

6000 metrov! Iz te globine so pred leti z mrežami potegnili na površje ribe, opremljene s svetlobnimi organi.

Tržačanka se nadalje potaplja. Od časa do časa razsvetljuje drzna potapljača skrivnostno okolje in ponovno opazuje dolgo in ozko ribo, ki nosi svoji svečki na dolgih tipalkah. 7000 metrov. Potapljača se bližata rekordni znamki prof. Piccarda dne 6. jan. 1960. Ze šest ur se spuščata. Na kroglo tržaških delovnih rok pristika neverjetno močan vodni pritisk. Čeprav so stene kroglice napravljene iz 9 cm debelega plemenitega jekla, preneša na vsak kvadratni centimeter 1000 kg teže. To teoretično zadostuje do globine 16.000 metrov. Britanska raziskovalna la-

dja »Challenger II« je na tem področju izmerila globino 10863 metrov. Sedaj sta to globino še znatno prekosila.

Spet sta posvetila z žarometom. Čudni pol metra dolgi črvi se vrtijo okrog kukala. Nimajo svetlobnih organov. 7500 metrov. Kmalu bosta 8 kilometrov pod morsk gladino. S tesnobo v srcu se mladi Piccard spominja neprijetnega dogodka septembra meseca 1953 v neapelskem zalivu. Pri vlačanju priprave proti mestu potapljanja je vladalo viharo vreme. Pri teh naporih se je pokvarila električna napeljava, česar prof. Piccard in njegov sin nista opazila. Zato se jima tudi ni posrečilo urejevati potapljanja z odmetavanjem balasta. Tako jima je krogla šušla iz roke in se globoko zarila v morsk blato. Tu sta obležala, oče in sin Piccard, v globini 1100 metrov in se obupno trudila, da bi popravila poškodovano električno napeljavo in odvrгла balast.

Zaloga kisika je bila odmerjena za en

dan, in nihče na tem svetu jima ne bi mogel prihiteti na pomoč. Končno se jima je posrečilo popraviti okvaro, odvrčeli balast in se dvigniti na površje. Če bi se tudi zaklopke zarile v blato, bi bila njuna usoda zapečatena.

O vsem tem je premišljeval mladi Piccard, ko sta s prijateljem drčala navdol. Da bi se prepričal o dobrem funkcioniranju naprave, je mladi Piccard večkrat gondolo ustavil. Na vsak pritisk na gumb, je naprava z vso preciznostjo reagirala. 8200 metrov. To je polnih 1000 metrov več kot pa je bil dosežen rekord 6. januarja 1960.

»Zdi se mi, da je dovolj«, je pripomnil Williams. Se enkrat je žaromet razsvetil temno morskno noč, in tudi tu so njegovi žarki udarjali na globokomorska živa bitja. Približala se je riba z ogromnim svetlikajočim gobcem, kakršne še nista videla.

Naša dva potapljača nista naravoslovca in tudi nista imela namena, da raziskujeta globokomorsko živalstvo. Hotela sta samo preizkusiti »Tržačanko«, in to jima je pri tem rekordnem potapljanju tudi uspelo, saj ju je Tržačanka pripeljala do znanke 11520 metrov, kjer sta dosegla dno Marijanskega jarka.

In tudi tu jima je ta zadnji zdrž na dno odkril najraznovrstnejše življenje. Morda bo nekoč prišel dan, ko se bo prebivalstvo našega planeta nadalje množilo, da bodo te morske globine nudile prehrano za milijone ljudi.

Pa še nekaj sta ugotovila drzna potapljača in to so kasneje potrdili tudi strokovnjaki, da je namreč Tržačanka, če bi jo opremili z močnejšim pogonom, sposobna poiskati potopljene ladje v najglobljih vodah in izslediti dragocene zaklade in surovine na morskem dnu, kar bi bilo drugače za človeštvo izgubljeno. Kar je danes še razburljivo pustolovščina, bo morda jutri že vsakdanje opravilo poklicnih globokomorskih potapljačev.

Tako je delo tržaških delovnih ljudi našlo v širnem svetu popolno in zasluženo priznanje.

Kaj je novega v Bregu?

Marec je tu, delo na polju pa zaostaja, zaradi hudega mraza, kateremu je sledilo dolgotrajno deževje. Nič ni obdelane, še manj pa posejane, vse čaka suha vremena. Posebno je popolnoma zastalo delo po vinogradih. Veliko trti je še neobrezanih, še manj pa jih je povezanih.

V nedeljo 14. febr. je imela borštanska Srenja svoj redni občni zbor, na katerem so odborniki poročali o delovanju v preteklem letu in o ukrepih, ki jih bo treba storiti za premostitev krize, v katero je zašla v glavnem zaradi visokih davčnih bremen na eni strani in nizkih dohodkov na drugi. Srenja ima tudi velike letne izdatke pri pobiranju borovega prelica po svojih obširnih gozdocvornih Bazo- vico, Jezerom in Peskom. Na te gozdove je Srenja upravičeno ponosna, saj prednjači v tem oziru na našem ozemlju. Srenja pa si bo tudi v bodoče prizadevala, da ohrani to svoje bogastvo, ki je prav tako gospodarskega kot narodnega pomena.

V Boljuncu so v polnem teku priprave za praznovanje pusta. Na delu je mlado in staro. Založnost pa je, da vlada kljub taki vni za veseljačenje popolno mrtvilo na kulturno-prosvetnem področju. Tako velika vas ne premore niti pevskega zbora. Kje so vzroki take kulturne brezbriznosti danes, ko uživamo v tem oziru popolno prostost?

Meja Odra - Nisa, ki jo bo morala Nemčija izrečno priznati, bo Nemcem prinesla nemški mir in svobodo. Poljake in Čeha pa bo sprostila skrb in bojzani pred nemško ekspanzivnostjo. Tak bi bil resnično najboljši razvoj za vso Evropo. Resno pa se bojim, da od tega ne pride. Bojim se, da če nekega dne spet pričnemo s popustljivostjo Nemcem, se bodo njihove zahteve zgrinile nad Evropo kot plaz, ki ga nihče ne bo ustavil, in tretja svetovna vojna nas bo zopet postavila na drugo stran.

Ker pa želimo, da bi obe deželi ohranili mir in postali celo prijateljski, priporočam Nemcem: potolažite se z obstojem Vzhodno nemške države v upanju, da se bo nekega dne rešila komunističnega jarma, priznajte pa mejo Odra-Nisa kot kristno uređitev. Če tega nečete, potem bo izbruhnila tretja svetovna vojna, ki nam bo vsem prizadejala neizmerno gorja in v kateri vi ne boste ničesar pridobili.

Umrli je Franc Kralj

V torek, 16. febr. je nenadoma umrl v Ljubljani akad. slikar in kipar Franc Kralj, dolenski rojak, ki je dočkal 65 let življenja. Studiral je na Dunaju in v Pragi. Njegovo umetniško ustvarjanje je pričelo s snovanjem ekspresionizma, ki se je razvilo v izrazito slovenski kmečki realizem. Uporabljal je najrazličnejše tehnike, posebno pomembne so njegove nabožne plastike v žgani glini. Moješter pa je bil v grafiki, zlasti barvni monografiji. Težavnosti se je posvetil zlasti v zadnjem obdobju svojega plodovitega življenja. S Francetom Kraljem je slovenska likovna umetnost izgubila pomembnega mojstra, ki ga bo pravilno ocenila šele zgodovina.

SLOVENSKA PROSVETNA MATICA

RAZPISUJE

Mladinski literarni natečaj

Najboljša dela v vezani ali nevezani besedi bodo objavljena v literarni prilogi »Demokracije« UTRIPI.

Prispevke je poslati najkasneje DO 15. MARCA 1960 v tiskarno »Adria«, ul. S. Anastasio 1-c - Trst. Poseben odbor bo razdelil nagrade in sicer: prva nagrada 3000 lir; druga nagrada 2000 lir, tretja 1000 lir, četrta in nadaljnje pa v obliki književnega daru. Tudi ostale sodelovalce prosimo, da nam pošljejo gradivo in oglašje pravočasno.

Odbor SPM

Groenlandija - zdravilišče

ESKIMSKI IGLU SANATORIJ ZA SRČNA BOLEENJA

Generalni ravnatelj, Edvard Colter, 72 letni new-yorski gospodarstvenik, se je spoprijateljil s tremi Eskimi, ki jih je spoznal na svojem poletnem oddihu na Groenlandiji. Trojica mu je za tri steklene whiskeye z brivskim aparatom in za 100 britvice prepustila svoj iglu - zvonasto ledeno kočjo. Trije domačini so se čez noč stisnili k svojim sorodnikom, čez dan pa so s sankami in tropom eskimskih psov vozili Američana na daljše sprehode. Za plačilo jim je Američan delil zavojčke tobaka.

Ko se je groenlandski izletnik vrnil v New York, se je odpravil na pregled k svojemu zdravniku specialistu. Prof. Minninger se je ves navdušil nad svojim pacientom: »Neverjetno, vaše srce je spet v redu! Kakšnole dragoceno zdravljenje ste si privoščili v tujini?« - »Osem tednov sem preživel med Eskimi na Groenlandiji, se je smejal od zimskega sonca porjaveli mr. Colter, »odpust je bil zares nekaj posebnega!«

To se je zgodilo pred dobrim letom dni. V tem času pa Colter ni počival. Za Groenlandijo je pozanimal banke, letalske družbe, zdravnike in sanatorije. Podjetni Američani so njegove načrte pregledovali in preiskovali ter si v vsej tišini zagotovili šest obširnih ledenih planot v pokrajini Kralja Kristjana. Začudenim Eskimom so izjavili, da bodo tudi Eskimi že kmalu obogateli.

Colter je prispel na Groenlandijo s

transportnim letalom, se pogodil s svetom najstarejših Eskimov na njihovem ozemlju in jim dopovedal, da je njihova dežela pravi raj - okrevališče za na srcu obolenje paciente. Glimper Moemiju, 77 letnemu starejšini v Motalalangu, eskimski vasi pri Angmagssalaku, sta morala šele dva ameriška zdravnika razložiti, kaj je srčna bolezen.

Trije ameriški zdravniki, prof. Minninger iz New Yorka, ki je znan specialist za srčna obolenja, dr. Dull iz Chicaga in dr. Flimogh iz Bostona, so prepričani, da nudi tistih šest ledenih planot s povprečno letno temperaturo -28 stopinj Celzija, idealni naravni sanatorij za bolnike, ki bolujejo na srcu in na motnjah krvnega obtoka. Osem mesecev trajajoče suho mrzlo ozračje, ki je kljub nadmorski višini 4000 metrov zelo bogato na kisiku, kakor tudi sicer kratkotrajno, zato pa intenzivno višinsko sončno obsevanje in popolna sprememba okolja, vse to lajša zdravljenje motenj v krvnem obtoku.

Prihodnje leto bodo Eskimi svoje snežene kočje oddajali posameznim »letovičarjem« in se sami stiskali pri sorodnikih in prijateljih. Najemnine pa Američani ne bodo več plačevali s tobaki in zavojčki, ampak s tridimi dolary. Čez nekaj let pa se bodo na zasedenih planotah pojavili dansko-ameriški hoteli, zgrajeni iz plastike ali pa tudi iz pravega snega. V New Yorku so že ustanovili Groenlandski turistični klub, ki mu po večini

pripadajo Eskimi. Eskimi bodo s hoteli tudi upravljali in čez čas sami nad njimi gospodarili.

Dve letalski družbi nameravata že v bližnji prihodnosti zgraditi na Groenlandiji dve novi letališči. Potem bo seveda z večnim mirom v deželi snega in leda konec. Dosedaj se je prijaviло za poletje že 6.700 Američanov, ki bi si radi okrepili zrahlanjo zdravje.

Balada o poročniku in Marjutki

Slovensko gledališče v Trstu se nam je spet predstavilo z novo premiero, s Kreftovo Balado o poročniku in Marjutki. Snov za uprizoritev je Kreft povzel iz dela Borisa Lavrenjovega Enainštirideseti, katerega film so pred kratkim vrteli tudi v Trstu. Delo je zanimivo le do neke mere, saj je občinstvo že preveč naveličano vojnih in partizanskih dogodkov ter problemov minulega časa. Vse to je že daleč za nami, spada v zgodovino. Kreftova priredba pa ni tako močna, da bi preživela svojo dobo in ostala aktualna. Vse bolj spominja na sliko iz preteklosti.

Kot po navadi je bila pri predstavi najboljša scenerija in režija. Zaostajala pa je tehnična izvedba, kar se je najbolj pokazalo pri zvokih in glasbi. Obema igralcema, Stanetu Starešiniču in Miri Sardočevi lahko čestitamo za dobro izvedbo, čeprav je tu pa tam, posebno pri Starešiniču igra zdrknila v recitativ. S. R.

Mislím, da sem svoje stališče povsem osvetlil. Dokler Nemci ne zahtevajo drugega kot svobodo, da lahko živijo v blaginji in neodvisnosti v notranjosti današnjih nemških meja, bodo gotovo uživali vse naše simpatije. Mi pa ne bomo nikoli podpirali nasilnih sprememb teh meja, nasprotno, mi se bomo takemu nasilju uprli. Pod takimi okoliščinami ni moja zadeva, Nemcem deliti lekcijske, ali, če si zares želijo miru, potem morajo - po mojem - za dolgo dobo v praksi dokazati, da jim gre res samo za svobodo in blaginjo lastnega naroda.

Enkrat za vselej je treba prenehati v Zahodni Nemčiji s kampanjo po tako imenovanih sudetskikh deželah ali mestih, ki se danes imenujejo Szczecin ali Wrocław. Na ta imena se bodo morali tudi Nemci privaditi, ki še vedno radi govorijo o Stettinu in Breslavi. Verjetno je, da bo moč potem dobiti nekega dne nekomunistično Vzhodno nemško državo v konfederaciji z Zahodno Nemčijo.

Ce bo tako stanje trajalo nekaj časa in bodo Nemci dokazali, da so s tem zadovoljni, potem bo tudi zrahlanje Nemčija mogla ob meji Odra - Nisa. To je najskrajnejše, v kar Nemci lahko u-

izvršila, je torej dovršeno dejstvo in konče. Niti en sam Anglež ne misli, da bi bilo treba sedaj sulico obrniti. Poljake in Čeha spet pregnati s teh področij in tam na novo naseliti Nemce. Nemci bi se morali čuvati postavljanja takih moralnih zahtev v teh vprašanjih: kajti če bi kaj takega počeli, bi se sami postavili pod zelo težko moralno obtožbo. Se me bomo nad temi izgoni zgražali, če Nemci priključijo spet k življenju pet milijonov v plinskih celicah pomorjenih Židov in Slovanov - prej ne. V trenutku ko Nemci razširjajo svoje skrb za sedanjo Vzhodno Nemčijo v zahtevko po današnjih poljskih in češkoslovaških področjih, postajajo njihovi klici o svobodi hudo sumljivi.

Izgleda, ko da bi Nemci radi izvedli nova preseljevanja, ki bi kaj lahko privedla do novega konflikta in s tem v novo svetovno vojno. Kar se je zgodilo leta 1945, je danes zgodovinska preteklost. Mislím, da se je treba s tem dejstvom pomiriti. Končno pa so se stvari - kakor so se razvijale - tudi najboljše razvijale. Vsekakor mnogo bolje - tudi za Nemce - kot če bi jih ne pregnali in bi morali sedaj živeti pod češko oziroma poljsko oblastjo.

Vprašanje bivših nemških področij nazkazuje še eno torišče: če razmišljamo, kako bi sedanji nemški položaj izboljšali v nemško korist, potem se moramo vprašati: kje bo to končalo? Saj smo vse to že enkrat doživeli. Med obema vojnama smo Nemcem vse mogoče dovoljevali in za vsako popustljivostjo je sledila nova zahteva. Odpovedali smo se reparacijam. Dovolili smo Nemčiji ponovno oborožitev. Pomirili smo se s priključitvijo Avstrije. Celó sami smo pomagali, da so Nemci Čehom pobrali področja, ki nikdar niso bila njihova. In kaj smo imeli od tega? Samo nove zahteve, ki so jih Nemci uveljavljali najprej z grožnjo vojne in končno z orožjem. Ali naj se ti časi povrne-

POD ČRTO

Tehtna beseda današnjim Nemcem

O nemškem vprašanju razpravlja ves vesoljni svet. Misljenja pa so zelo različna. Pred dnevi je prof. Alan J. P. Taylor, ki predava na oxfordski univerzi novejšo zgodovino in velja na Angleškem za najboljšega poznavalca nemških vprašanj, naslovil Nemcem in ostalemu svetu zelo zanimivo in poučno pismo, ki postavlja - po našem mnenju - nemško vprašanje v okvir realistične politike. Tudi med nami se morda vprašanje nemškega problema razlikuje tolačji, zato ne bo odveč, če naše čitatele seznanimo z vsebino Taylorjevih misli.

Politična bodočnost Nemčije je odvisna od sedanjega svetovnega položaja in njegovega razvoja, ne pa od tega, kar se je dogajalo v preteklosti.

Druga svetovna vojna je končala pred petnajstimi leti, tako vsaj zadevo ocenjujemo mi, na Angleškem. Mi nismo zainteresirani na tem, da bi morali Nemci še danes plačevati zato, ker so to svetovno vojno pričeli. Prav tako pa nismo prepričani, da bi bila potrebna revizija posledic te vojne. Večina mojih rojakov sprejema razmere takšne, kot so sedaj. Sprašujemo se samo, kako bi bilo mogoče te razmere tako izboljšati, da bi bilo življenje ljudi, posebno tistih v vzhodni Evropi, znošnejše. Morda bi Nemcem pri dobevanju njihove bodoče politike ustregel, če bi jim razložil, kako gledam na evropski položaj kot posameznik, ne da bi si pri tem prilašal pravico, da s tem izražam »britansko mnenje«.

Na Angleškem ni nobenega sovraštva proti Nemcem, nič tistega občutja, ki se

je pri nas razpaslo po prvi svetovni vojni; gotovo je tudi, da ni med nami zahtev, po katerih bi morali Nemčijo ali Nemce »kaznovati« zaradi davno preteklih dogodkov. Nihče v Angliji Nemcem ne zaviđa njihove sedanje blaginje. Vsekakor pa je za nas življenjsko važna politična svoboda: demokratična vladavina, pravičnost in jamstvo, da ni mogoče nikogar preganjati zaradi izražanja lastnega mnenja. Če bi šlo po našem, bi tako politično svobodo z največjim zadoščanjem radi raztegnili na vse evropske narode - in prav gotovo tudi na Vzhodno Nemčijo. Na drugi strani pa bi Nemci ne smeli ravnati tako, kot da je politična svoboda važna samo za Vzhodno Nemčijo. Mi se z vsemi silami potegujemo za to, da bi bile tudi druge dežele, posebno Poljska in Češkoslovaška deležne popolne politične svobode. Končno sta to dve državi, s katerima smo bili med vojno povezani. Če Nemci govorijo o Vzhodni Nemčiji in pri tem pozabljajo na Poljsko in Češkoslovaško, so take njihove besede sumljivo podobne nacističnim geslom o plemenski premoči »gosposkih ljudie. V resnici ne bomo mogli nikdar verjeti, da so Nemci na strani svobode, dokler jasno in nedvoumno ne dokažejo, da sta jim usoda Poljske in Češkoslovaške prav tako pri srcu kot usoda Vzhodne Nemčije. V tem trenutku pa se nam resno dozdeva, ko da bi Nemci hoteli izrinuti Ruše iz Vzhodne Nemčije samo zato, da bi si zgradili ponovno močno nemško državo, in ne zato, da bi ljudi v Vzhodni Nemčiji osvobodili komunizma.

Naše simpatije veljajo ljudem, ne državam ali tradicijam. Ob koncu druge svetovne vojne so nemški prebivalci Češkoslovaške in področij, ki spadajo danes k Poljski (državnopravno so ta področja samo pod upravo Poljske republike) bodisi bežali ali pa so bili izgnani. Ta izgon je lahko moralno upravičen, ali pa tudi ne. Na vsak način se je ta preselitev

Zgodovina se potvarjati ne da!

Koroški plebiscit je bil in ostane politična potegavščina

Državni podtajnik dunajskega zunanje-ga ministrstva, Gschnitzer, je poskušal pred kratkim v Celovcu dokazati, da je primerjava med Slovenci na Koroškem in Nemci na Južnem Tirolskem nemogoča. Leta 1920, je dejal Gschnitzer, se je prebivalstvo južne Koroške nudilo priložnost, da pod mednarodnim nadzorstvom uveljavi načelo o samoodločbi narodov. Pa si oglejmo sistematično germanizacijo na podlagi samih nemških in drugih dokumentov. Tiste, ki so poklicani oziroma so se sami poklicali, da v tem času upravljajo z usodo slovenskega naroda, pozivamo, da si za morebitni mednarodni razsojevalni sestanek, ki ga imajo v mislih avstrijski državni, naložijo v kovčke poleg drugega gradiva tudi take zgodovinsko dokazno gradivo nekaterih mednarodnih znanstvenih ustanov in organizacij:

1. - NEMSKI VIRI

1) »Allgemeiner Ethnographischer Atlas«, Heinrich Berghaus, 1851, ki se sklicuje na Ethnographische Karte der Oesterreichischen Monarchie 1845, po Bernhardtju, Safariku in drugih raziskovalcih, februarja 1845. Ta dokument postavlja črto Beljak-Krka-Wolfsberg-Arvež-Lipnica-Radgona za jezikovno mejo med Slovenci in Nemci.

2) »Handatlas für die Geschichte des Mittelalters und der neueren Zeiten. Alpen, Justus Parthes, Gotha 1880. Ta velenemski dokument se v mnogem strinja z današnjo avstrijsko manjšinsko politiko.

3) »Verbreitung der Deutschen in Europa nach oesterreichischen, russischen, preussischen, schweizerischen und belgischen amtlichen Quellen, Reiseberichten des Dr. Lotz und anderer, sowie nach eigenen Untersuchungen in den Jahren 1844-1887«. Im Auftrage des Deutschen Schulvereins und unter Mitwirkung von R. Boeckh, dargestellt von Prof. Dr. H. Nabert, Carl Flemming, Glogau. To društvo je po nemških krajih vzdrževalo potujočevalnice za frabrikacijo »nemčurjeva«. In vendar tudi ta dokument postavlja slovensko mejo pred dobrimi 80 leti od Beljaka in severno od Celovca do reke Mure. Postavlja pa v čisto slovensko deželo jezikovne nemške otoke in otočke.

4) »Europas neue Staatsgrenzen«, bearbeitet von Alois Fischer, Wien, 1. Oktober 1919, nach Freitags Völkerkarte von Europa. Ta zemljevid označuje mejo od Mute v Ziljski dolini, skozi Beljak, po južnem obrežju Vrbskega jezera in Celovca proti severu do Djekš, nato na jugovzhod do Dravograda in dalje do Radgona.

2. - SVICARSKI VIR:

»Carte Ethnographique de l'Europe«, J. Gabrys, Secrétaire General de l'Union des Nationalités, Librairie Centrale des Nationalités, Lausanne, 1919. Severna etnična meja se po tem dokumentu razteza od Spitala na Pressingberg (2364 m), Kofler Nock (2247 m), Eisenhut (2441 m), Friesach-Zirbitzkogel (2397 m), St. Leonhard, Stainz, Wildon in južno do Feldbacha. Zahodna jezična meja poteka po tem dokumentu zahodno od Smohorja na Malborjet in Vis (2666 m) na Kanin (2592 m) in dalje.

Ta zemljevid priznava Slovincem od vseh zahodnih virov največ narodnega ozemlja, ker se povsem pravilno sklicuje na zgodovinska dejstva.

3. - ITALJANSKI VIR:

»Carta Etnica e Linguistica dell'Europa Centrale«, De Agostini, Novara 1917. Po tem dokumentu poteka slovenska narodnostna meja v Avstriji severno od Smohorja proti Beljaku z zajedo proti jugu, nato z izjemo Celovca na vrh Spejke (1899 m) nad Dravogradom do sedanje jugoslovansko-avstrijske meje.

4. - BRITANSKI VIR:

1) »The Southern Slav Question«, R. W. Seton Watson, D. Litt., 1911. Od Kana poteka meja zahodno od Beljaka. Po obsežnem loku nad Vrbskim jezerom do Možberka ter obrne nato proti jugu, da obide Celovec in se nato vzpenja proti severu do Djekš, Od Djekš do Grebinja in Radgona.

2) »A sketch map of the Linguistic areas of Europe«, published by Stanford, 1915. Po tem dokumentu poteka jezikovna meja južno od Spitala, ob predmetnih Beljaku in Celovcu na Velikovec in dalje po državnih mejah med Jugoslavijo in Avstrijo.

3) »The Adriatic Slavs«, Sir Arthur Evans' papers. (Geographical Journal of 1916). Ta zemljevid označuje slov. mejo pričenši od Belega jezera in Spitala, se izogne Beljaku in ustvarja severno od Beljaka obsežen slovenski narodnostni otok ter poteka proti vzhodu mimo Celovca, Velikovec, severno do Dravograda in dalje proti državnim mejam.

4) »Borderlands of Language in Europe«, by Dr. Vaughan Cornish, D. Sc. pod naslovom »The Alpine focus of Slavonic, Teutonic and Romance Languages«, 1936. Od Trbiža se po tem dokumentu vzpenja slovenska narodnostna meja v loku proti Beljaku, ki se ga izogne. Od tu poteka ob Vrbskem jezeru, se vzpne do St. Vida, Svinca, nato južno od St. Andraža in dalje proti Radgoni.

5. - AMERISKI VIR:

»The area of Slovene speech in Austria and adjacent parts of Italy, Leon Dominos »Race and Nationality in Europe (1917). Published for the American Geographical Society of New York, 1917.

Po tem dokumentu se slovenska narodnostna meja razteza od Pontebe v črto do Smohorja, Dobrača in Beljaka, ki ga obi-

de. Jezikovna meja poteka nato po sredi Vrbskega jezera do Kostanj in Možberga. Od tu se dviga do Krke, Djekš in Krčan, Grebinja in Arveža. Pred petdesetimi leti, zatruje pisec, so vse oblasti priznavale, da po teh krajih prebivajo Slovenci.

Iz tega in obilnega drugega gradiva slovenskim zagovornikom ne bo težko dokazati - na podlagi tujih, neslovenskih virov - kod so vse po Koroškem in Stajerskem prebivali Slovenci in kam jih je zrinila avstrijska raznarodovalna politika v teku pičlega stoletja. Z ognjem in mečem je ta politika trebala slovenske ljudi, jim z gospodarskim nasiljem zatirala jezik in navade. V nemških potujočevalnicah je slovenske otroke sistematično odvajala od lastnega naroda in z zasramovanjem slovenstva ubijala v otroških dušah narodno zavest ter množično fabricirala - renegatstvo. Naj si visoki sodniki kakršnega že koli mednarodnega razsodišča ogledajo krajevna imena gor, rek, naseelij, naj se sprehodijo po danes stoočstotnih nemških naseljih po vseh predelih Koroške in Stajerske in naj obiskujejo pokopališča, pa jih bodo priimki na spomenikih poučili - do kje je segala v preteklosti slovenska beseda.

Ne bo jim težko, visokim gospodom sodnikom, uganiti, pod kakšnimi okoliščinami so koroški Slovenci leta 1920 uveljavljali načelo o samoodločbi narodov. Pa se g. Gschnitzer še hvali, da je bila južna cona ob plebiscitu pod jugoslovansko upravo, zraven pa zavestno molči, da je nesrečna dežela tičala pred tem 700 let pod germanskim raznarodovalnim vijkom. Ali je pozabil, g. Gschnitzer, da je od tistih 22.000 glasov za Avstrijo glasovalo najmanj 10.000 Slovincem, kar ugotavljajo sami avstrijski viri. In zakaj? Morda iz same ljubezni do mačehovske Avstrije? Ne, ampak zato, ker se dve leti po končani vojni niti najbolj civilizirani in zavredni narodi ne znajdejo iz vojnega kaosa. Koroški Slovenci niso imeli niti časa niti priložnosti, da bi se do dobrega seznanili s svojim matičnim narodom, ki se je sam komaj otrese habsburške jarma. Za Posarje so dvakrat določali plebiscit po 15 oziroma 10 letih francoske okupacije, na Koroškem pa niso našli bratje, katerim je stoletni strah pred nemškim nasilnikom lomil kosti, imeli niti časa za trezni premislek, kaj šele za prepotrební pouk. Tako je bil in ostaja koroški plebiscit politična potegavščina nad slovenskim narodom in nima zato ta žalostni dogodek

nobene moralne veljave! Če bi bili avstrijski moralisti zares to, kar o sebi trdijo, bi morali ta »plebiscit« zamolčati in se ne z njim bahati. Kako pa je bilo z mednarodnim nadzorstvom? Tako razčiščenje bi bilo za mednarodno javnost ne samo zanimivo, ampak tudi poučno.

Na Južnem Tirolskem je priseljevanje Italijanov zločin, na Koroškem in Stajerskem je tako odiranje domačinov - germanska politična - čednost. Nič čudnega če se avstrijski raznarodovalci zgražajo in trepetajo pred svojimi lastnimi recepti, ki na Koroškem in Stajerskem muzicirajo »Drang nach Süden!«, na Tirolskem pa se te korašne spremenjajo v pogrebnično »Avanzata verso il Nord!«

Razlika, g. Gschnitzer, je samo v tem, da ste vi in vaši slavi predniki slovenske pašnike na Koroškem in Stajerskem že skoraj popasli, medtem ko so vaši sosede s pašnjo šele pričeli. V samem dejanju pa ni prav nobene razlike. Od 112 občin jih je na Južnem Tirolskem 105 z nemško večino, zatruje, g. Gschnitzer, na Južnem Koroškem pa ima le zelo majhno število občin slovensko večino. In kako je bilo l. 1910, g. Gschnitzer? Takrat vas morda še ni bilo na svetu, zato pa so bili tam koroški Slovenci. Če mislite, da slovensko preteklost na Koroškem in Stajerskem lahko odpravite z besedo: kar je bilo, je bilo, nimate nobene pravice, če vam g. Pella postreže z istim tolažilom: kar bo, pa bo!

Če hočete, g. Gschnitzer, nemški manjšini na Južnem Tirolskem mirno in dolgo življenje - in to ji gotovo želite - in če želite, da vas v teh naporih podpre svetovno javno mnenje, potem dajte Slovincem v Avstriji vse tisto, kar jim gre in še si boste zadržali ogromne narodnostne dobičke. Dokler pa tega ne storite, boste po vsej Evropi in po vsem svetu trkali na gluha ušesa. Pravičnost, g. Gschnitzer, hvala Bogu, še ni v Gospodu zaspala - ne za avstrijske Slovence in ne za Južne Tirolce. Pri podeljevanju pravic, g. Gschnitzer, število ni odločujoče. Kazenski zakoni vseh dežel ne poznajo razlikovanj med bogataši in reveži.

Zato, g. Gschnitzer, na pot resnice in pravice, ki je ravna in premočrna, sedanja pot avstrijske mednarodne politike pa je labirint samih nedolodnosti!

Zunanji minister, g. Kreisky, je v Londonu objubil, da bodo koroški Slovenci dobili lastno kulturno avtonomijo. To je vsekakor prvi korak, do popolne pravice pa je pot še dolga.

Prepotrebna lekcija komunističnim propagandistom v dolinskem občinskem svetu

V četrtek, 18. febr. zvečer se je vršila redna seja občinskega sveta v Dolini. V začetku seje in med sejo je vladalo mirno ozračje med vsemi svetovalci. Razpravljalo se je o proračunu in o raznih drugih gospodarskih vprašanjih, ki so bistvene važnosti za vse občane. Vsled tega so vsi svetovalci, tudi oni ki so v opoziciji, samo odobravalni in kimali. Hočem reči, vse je potekalo v najboljšem redu. Na koncu seje pa se je to dobro razpoloženje pokrhalo in to zaradi neke resolucije, katero je prečital svetovalec Valentič J., v kateri se graja vsi atomski poskusi, posebno je bil z zgražanjem poudarjen zadnji atomski poskus, ki je bil izveden v Sahari.

Po prečitaniu zgoraj omenjene resolucije sem se oglašil k besedi ter sem poudaril, da naš občinski svet ni pristojen,

Slovenska prosvetna Matica v Trstu
vjudno vabi na predavanje prof.
VINKA BELICICA o temi:

IVAN PREGELJ

v nedeljo 6. marca ob 11 uri v društveni dvorani v ul. Machiavelli 22/II.
Vjudno vabljen slovenska javnost.
ODBOR

da pošilja v svet take resolucije, ker je svet zgolj upravnega značaja. Nadalje sem naglasil, da so za take resolucije pristojne vlade, katere lahko podzamejo stroge in bolj učinkovite ukrepe, to so vselele: Amerika, Rusija in Anglija. Na koncu sem skušal pomiriti duhove in rekel, da pristanem pod pogojem, da se vsebina resolucije nekako spremeni. Vse moje poudarjanje, naglašanje in pojasnjevanje je bilo bob ob steno. Začel sem se, ko se je župan tako razburil in zapustil sejno dvorano. Meni osebno je žal, da se je tako končalo, istočasno pa moram povedati, da mislim s svojo glavo. Kot svetovalec bi vprašal naše svetovalce, ki pripisujejo našemu občinskemu svetu tako veliko važnost in vpliv v svetovnih vprašanjih, zakaj ni bila, ob priliki nečloveškega pokola 150 mladoletnih fantov, ki je bila pred nedavnim izvršena na Madžarskem, izrečena niti besedica v protest proti krivnikom in v obrambo onih nedolžnih žrtev, ki so dale svoja mlada življenja za svobodo zatiranega naroda.

Medtem ko to pišem, mi prihaja na

misel Chessman. Če ima občinski svet tak vpliv v svetu, zakaj ni v četrtek sestavil resolucijo ali prošnjo naravnost na Vrhovno sodišče v Kaliforniji in na guvernerja za rešitev obsojenca smrti v plinski celici. Nekateri svetovalci ne vedo, kaj je dolgoletni zapor v stalni misli, kaj bo jutri. Vi ste materialni ljudje, Vi delate to kar Vam drugi ukažejo.

Na koncu priporočam in svetujem našemu občinskemu svetu, če hoče da se v bodoče strinja tudi opozicija, naj se zaveda, da ima zgolj upravni in lokalni pomen.

Zato naj se v prvi vrsti zanima za znižanje davkov, drugič za uveljavljanje dvojčičnosti in tretjič naj se bori proti brezposelnosti. Vpliva naj na domače gostilničarje da kupujejo pristno domačino od naših zadovoljenih kmetov. Vodi naj moralno borbo proti narodnemu odpadništvu. Kot je videti, dragi čitatelji, bi imel naš občinski svet mnogo in polne roke dela za naša domača prečja vprašanja, če bi stvarno gledal na današnja vprašanja, ki nas dnevno tarejo in nam grenijo vsakdanje življenje.

Zanimati bi se morali tudi, kako je zadovoljno občinstvo z avtobusnim podjetjem Autovie Carische. Posredovati in vplivati na podjetje, da napravi enkrat konec tistem nevdzdržnemu okolju, v katerem morajo potniki večkrat potovati. Avtobuse, kakršne ima še to podjetje, ne vidimo nikjer, pa tudi ravnanje osebja s potniki je večkrat grobo in vse obsodbe vredno. Tudi delavci se pritožujejo, posebno tisti ki delajo v tovarnah in ladje-delnicah, ker je podjetje odredilo prevoz do omenjenih delovnih središč.

Kot človek in Slovenec čutim dolžnost, da se zanimam v prvi vrsti za domača vprašanja in ko so ta rešena šele za druga vprašanja ne da bi se spuščal v propagandne namere.

Na koncu še to: Kot oče dveh nedolžnih otrok sem osebno prot vsakim poskusom atomskega in jedrskega orožja, brez dvoma več kot oni, ki je omenjeno resolucijo sestavil ali oni, ki jo je prečital.

V upanju, da bo moj spis o poteku občinske seje objavljen, z odličnim spoštovanjem pozdravljam.

Občinski svetovalec
NIKO KOSMAC

Gornje pismo je priobčil tudi »Pr. dn.«, ki je poskušal z dialektičnim brusenjem pametne in prepotrebne kritične besede g. Kosmaka. Kot po navadi, pa ga je tudi ob tej priložnosti doslednost pustila na cedilu.

Tako pravi ta list, da ima občinski svet dolžnost, da izreče svoje mnenje tudi v zadevah, ki niso zgolj upravnega značaja. Teh dolžnosti se navadno poslužujejo komunisti po ukazih svojih gospodarjev. Zato so Mongolci protestirali proti francoski atomski razstrelitvi v Sahari, ko pa so pokale sovjetske atomske bombe pred njihovim pragom, so bili tiho kot cerkvena miš. Gorje občinskemu svetovalcu komunističnega raja, ki bi se držal ljudskim demokratoma predložiti resolucijo proti sovjetskim atomskim razstrelitvam!

Za 150 mladih žrtev na Madžarskem vugotavlja ta list, da je vest, ki jo objavi neki inozemski list (pri nas je bil ta tujec post. Saragat) tendenciozna in zlonamerna... Gotovo pa je, da niso bile l. 1956 tendenciozne poročila nečloveškega ravnanja madžarskih samozancev, o katerih je poročal uredniški tovariš »Pr. dn.«, poročevalce beograjske »Borbe«. Ta poročila pa so veljala toliko časa, dokler ZJK ni izdala protidirektive, ki se v dialektiki imenuje »resnicoljubnost in objektivnost.«

DAROV!

Ob 10. obletnici smrti g. Petra Udoviča daruje g. Josip Škerbec L. 5000.- za SDD in 5000.- za sklad »Demokracije«.

Ob 3. obletnici smrti gospoda Joša Puhaja daruje družina L. 10.000.- za SDD.

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L. 30,-
Naročnina: L. 300,-
mesečno L. 50,- — letno L. 600,-
Za inozemstvo:
mesečno L. 90,- — letno L. 1000,-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

IŠČEMO

KUHARICO za hotel-penzion

Slov. hotel penzion Bled
v Rimu, via Statilia 19,
išče večšo slovensko kuharico od 25 do 35 let starosti.

Ponudbe s priporočili poslati na gornji naslov.

Občinsko konzumno podjetje

Na seji tržaškega občinskega sveta dne 8. febr. so nadaljevali z pravico o občinskem konzumu. Med drugimi je govoril tudi obč. svet., dr. Josip Agneletto, ki je med drugim dejal tudi tole:

Moderni čas ni naklonjen združevanju za skupni konzum kot je to bilo pred 100 in tudi še pred 50 leti. Takrat so bile potrebe po konzumnih zadrugah žive in občutne, saj so bile izraz razrednih koristi delavcev, uradnikov in obrtnikov. Danes se je gospodarska razlika med delavstvom in uradništvom izbrisala in izginil je tudi srednji sloj. Cene v nadrobni trgovini diktira v naših časih tržna konkurenca in ne trgovec-kapitalist, ki je v dobi gospodarskega individualizma določal cene po mili volji. Zato tudi Delavske zadruge na Tržaškem in v Furlaniji niso več razredne organizacije, ampak so do stopne vsem slojem prebivalstva kot vsaka zasebna trgovina. To so potrdili sami člani Delavskih zadrug s tem, da se je udeležila zadnjih volitev v upravni odbor komaj dobra tretjina vpisanih članov, kljub intenzivni propagandi z obeh strani.

Tudi občinska konzumna podjetja, ki so bila ustanovljena po drugi svetovni vojni po vsej državi z državno pomočjo, se niso obnesla. Od začetnih 167 takih podjetij, jih danes životari je še 37. Zato ni nikakega razloga, da bi danes tržaška občina - in to celo brez državnih podpore - odpirala konzumne trgovine, ker niso potrebne in nimajo izgledov, da bi ob strani Delavskih zadrug mogle nuditi prebivalstvu kake koristi.

Kompromisni predlog, ki je bil sprejet po dolgem razpravljanju, je podelil občinskem konzumnim podjetjem popolnoma drugačen značaj kot pa je bil prvotno predlagan.

V drugem delu predloga, ki bo edini stvarno prišel do veljave, je predviden poseg občinskega konzumnega podjetja na tržaško tržišče in njegove cene edinele v izrednih primerih. To je samo v primeru, da bi cene življenjskih potrebščin neupravičeno in zaradi špekulacije v trgovini na debelo poskočile. V takih primerih bi moralo občinsko konzumno podjetje z občinskim kreditom nakupiti pri proizvajalcih blago in z njim povečati ponudbo, da bi se na ta način znižale cene. Tega blaga pa ne bodo prodajali prebivalstvu s posredovanjem konzuma, ampak bodo blago prejele v prodajo Delavske zadruge in nadrobna trgovina. S tem bo vsaka konkurenca nadrobni trgovini izključena, in bojazni, ki so jih trgovski krogi izražali na svojih zborovanjih, so neutemeljene. Občinski konzum, kot ga formulira predlog, ne bo konkuriral nikomer, niti solidni trgovini na debelo, ampak bo ščitil in branil koristi občinarjev pred pohlepno špekulacijo, je naglasil dr. Agneletto.

Druge funkcije občinskega konzumnega podjetja bo obstajala v prevzemu in vodstvu že obstoječih tako imenovanih »izrednih obratovališč« kot so občinske menze, razpečevanje jestvin, mesa in vina za občinske službenice.

Ker je meso v Trstu dražje kot po drugih italijanskih mestih, bo zelo hvalevredno, če bo novo podjetje našlo za tržaški trg živino in meso po cenah, ki veljajo za večja in bogatejša mesta kot je Trst.

Pri glasovanju je bil predlog za ustanovitve občinskega konzuma sprejet z veliko večino glasov. Določen je bil tudi kredit do višine 100 milijonov lir za občinski konzum.

Telefonska zveza Lonjer

Na seji tržaškega občinskega sveta 15. febr. je obč. svet, dr. Agneletto posredoval za raztegnitev telefonskega omrežja v Lonjer, ki leži pred samimi tržaškimi vrati, šteje 450 hiš in je brez telefonske zveze. Obstoječe telefonsko omrežje sega do železniskega mosta. Do Lonjera je tu nekaj sto metrov, zato bi raztegnitev ne povzročala veliki stroškov. Danes ni mogoče tako velikega naselja puščati brez telefonske zveze. Zato se dr. Agneletto obrača na župana in občinski odbor, da posredujejo pri podjetju »Telvec« za napeljevanje telefona v Lonjer.

Na isti seji je dr. Agneletto tudi opozoril, da je na križišču državne ceste, Sv. Ivan-Bazovica, cestni zid do tal porušen, kar lahko povzroča nesreče, posebno v nočnih urah. Javna varnost zahteva, da se porušeni del zida čimprej obnovi. Župan je objubil, da se bo za zadevo pozanimal in odgovoril na eni izmed prihodnjih sej.

Seja širšega odbora SDZ

V nedeljo, 14. febr. se je ob 10 uri sestel širši odbor SDZ v svojih prostorih v ulici Machiavelli 22. Predsednik dr. Agneletto je otvoril sejo v prisotnosti skoraj polnostevilnih odbornikov in iz črno poročal o važnejših političnih dogodkih v zadnjem času in posebno še o svojem delu v tržaškem mestnem svetu, kjer zastopa SL. V diskusijo, ki se je za tem razvila, so se vključili mnogi odborniki.

Ob zaključni besedi je dr. R. Marc predlagal odboru naslednjo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

Sirši odbor SDZ je na svoji seji, dne 14. febr. po podrobnem poročilu predsednika SDZ, dr. Josipa Agneletta in po obširni diskusiji, posebno še glede glasovanj zastopnika SL za občinski proračun 1960

ugotovil, da se je zastopnik SL, dr. Josip Agneletto točno ravnal po navodilih koordinacijskega odbora SDZ in SKS in da je s svojim glasovanjem dosledno in koristno branil koristi vseh tržaških slovenskih občinarjev brez političnih špekulacij.

Za v a r a č a
časnikarska potdikanja avtoritarnih strank in gibanj ter

svojo popolno in brezpogojno soglasje z nastopom in delovanjem nosilca Slovenske liste z zahvalo in priznanjem za njegovo možato in obkorožnostno zadržanje.

Trst, 14. febr. 1960

Sirši odbor SDZ

Sirši odbor je nato obravnaval drobna politična in organizacijska vprašanja SDZ in tudi vprašanja gospodarskega, socialnega in kulturnega značaja našega ozemlja.

Seja je bila zaključena ob 12 uri.

Dogodki doma

SLOVENSKE SREDNJE SOLE še vedno niso izdelale spričeval z ocenami za I. trimeseke. Letos zahteva oblast kar 500 lit od vsakega dijak, za tiskovino. Rev. ni italijanski dijak, so po ministrski okrožnici deležni vsakega popusta in plačajo za spričevalo samo 25 lit. Za slovenske sole pa menda ta popust ne velja. Zakaj tako razlikovanje? Merodajni krogi bi morali slovenski javnosti te vzroke pojasniti!

OSEMDESETLETNICA ZUPNIKA J. KRIZMANA. Sveti Matija je upokojenemu župniku č. g. Josipu Krizmanu postregel letos z osemdesetletnimi voščili rojstva. Jubilant je bil pred osemimi desetletji rojen v Sv. Antonu pri Kopru. Župnikoval je trideset let na Proselcu, kjer v spominu ljudstva živi, kdaj bi bil še vedno prisoten. Ustanovil je odlični pevski zbor in izuril v tej prikljubni ljudski umetnosti generacije pevcev. Nekaj časa je poučeval petje tudi na slovenski gimnaziji. Slavljenec se tudi še danes živo zanima za vsa slovenska vprašanja in s polno pozornostjo zasleduje naše kulturno in zlasti pevsko življenje. Vestnemu in zaslužnemu gospodu župniku čestitajo k slavi tudi demokratični Slovenci, ki mu želijo še mnogo let zdravega in mirnega življenja!

USPOSOBLJENOST IZPITE IZ SLOVENISTIKE so pred dnevi polagali v našem mestu profesorji slovenščine. Komisijo so tvorili: prof. Arturo Cronia, ravnatelj prof. Rožič iz Gorice in dr. Anton Kacin iz Trsta. Ustni izpiti bodo čez mesec dni. Kandidatov je 10.

SMRT V NABREZINI. V soboto 20. p. m. je umrl v Nabrežini 88 letni posestnik in gostilničar IVAN PERTOT p. d. gosposodi. Bil je dober gospodar in zavezan Slovenec ter se je do zadnjega zanimal posebno za gospodarska vprašanja v občini. Bil je dolgo vrsto let občinski odbornik ter do zadnjega odbornik Kmečke posojilnice. Bil je splošno znan po vsem Krasu in je povsod užival visoko spoštovanje. Naj počiva v miru! Sorodnikom naše sožalje!